

Landskap: Småland

Upptecknat av: Edith Österlund

Härad: Västbo

Adress: Box 5, Hillerstorp

Socken: Kulltorp

Berättat av: Emanuel Österlund
^{och Emma Götterlund f. 1862.}

Uppteckningsår: 1941

Född år 1854 i Kulltorp

Stadspresor.

s. 1-10.

Ullma N. 148.

Man tillbytte sig salt o. sill
mot bräder.

s. 1-2.

Ullma N. 51.

Försäljning av bräder.

s. 2.

Rysk råg.

s. 5.

Försälv av lantmannaprodukter.

s. 6

Tobaksodling o. -försäljning.

s. 6-9.

L. u. F. 27.

Olika märken o. priser på tobak.

s. 9.

Man köpte malm på vintrarna.

s. 11-12

Malmpåtagning.

s. 12-14.

I jern kunde man se väderleks-
märken.

s. 14.

ACC. N.R. M. 7171:1.
Landskap: Småland Upptecknat av: Edith Oskelund
Härad: Västbo Adress: Box 5, Killeströps
Socken: Kulleby Berättat av: Emanuel Oskelund
Uppteckningsår: 1941 Född år 1854 i Kulleby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ullma M. 148

Skadsresorna voro mycket van-
liga på 50-60-talet. Ja till och
med på 70-80-talet for man
till "staén" (=staden) det var
då antingen till Kalmarstad
eller Jönköping. Bytest handeln
var då ganska aktuell.
Till Kalmarstad köide man
med bräder ofta då man
varat eller slagid av hela
sommaren över då man kom
köra. Man tillkyppte sig i regel
salt och salt sill och lämn-
ade bräder i vederlag. Man

Skriv endast på denna sida!

lyfte sig till en tunnare till
iklund där vilken lyftes eller
frisåldes vid hemkomsten.
Lassen gjordes i ordning dagen
förut, man kunde lasta
(= lasta) 2 vältor (= vältor bräder
vilken måste vara ovanligt
fint kantade av kvistfritt
trä om det skulle gå bra
att sälja. De finaste bräderna
sattes på kant vid sidorna
så de voro mest synliga.
Fidorna förbindes med brädlets
kunde man gå de mest
kissastigen i långa rader
på den tiden, då de kommo
till Stora Porten kommo bok-
hållarna från de olika affis.

hussen med tillrop och käft-
-de att komma till dem.
Da ~~de~~ kommo som korpa på
ett as", sade västboarna...
[=De kommo som korpa på ett as".]
Men var och en hade ju öfver
sina ännu ännu och därför
skäldes man jården till de
affärsmän man brukade göra
affärer med. Man brukade
håla brädlåsen med trä-
kilar för att de icke skulle
ändra sig under den långa
resan och när man "läste"
om på andra sidan Nissan
i brädgårdarna, kastade man
träkilarna hit och dit, men
fattiga stadboar stodo till

ordstäv

reda att plöcka upp dem
för att utöka sitt beväp-
ning. Så återvände man
till handlarna och und-
gick något förtäring, kan
stannade ej i staden över
natten man sökte alltid
att komma före i Kärleks-
sträta utanför Kalmarstad
före mörkets inbrott. Toge
man Pettersson, Östergren, Kull-
berg född år 1835 död 1918 ville
på att bli överfallen där
men räddade sig med sin
betsman som var det enda
vapen han medförde och han
kom lyckligt undan. Alltså
var ett stamtillfälle för för-

Kärlekssträta

bröderna och Torps ett där
man överhållade. År 1868 köpte
man nyss ring i Kalmarstad.
Detta i Kullings. Det var myg-
ket fin ring och man kunde
vigen från Kullings till
Kalmarstad för ett hämbuden.
Den kostade 30 kr. Samman
för platsen. I Kalmarstad var
gott om spammil som
skeppades in där men det
var allt för lång väg att
köra den, så den blev ligg-
samma den kom hem. Här
man ej kunde bröder att köra
så brukade de köra stångjärn
från Elghammar i Åker vil-
ket skeppades ut från Kalmar-

stad. Ett lagom arbetslöst
dit var den skogsskogen.
Man fick se till att åkdoner
var väl i ordning innan
man for. Man fick smörja
upp vagnarna ordentligt.
För man var kl. 3 a 4 på
morgonen för att dagen skul-
le bli litet längre.

En uppskifare av lantman-
napsprodukter på 1860-70-talet
var hemmanvägaren Anders
Jönsson Lamm. Kulltryp.
Denne tog emot hundar och skinn
som man hade till försäljning,
samt surr, vilka varor han
smyckade dels i Kalmarstad
och dels i Båstad. Han tog

hem tobak från Kalmarstad
och sålde till ortsbefolk-
ningen. Det var bladtobak som
ursprungligen var odlat i Kalmar-
stad. Den kostade tre dalare
(250 öre) för en bunt om två
skilpund. Uppstickarna var-
far odlade själv tobak för
 eget bruk, kan köpa aldrig
 någon sådan. Kan hade sitt
 tobaksland så väl i ordning
 som det bästa kilgird. Kan
 köpte plantorna i Vänerum
 som var väl kända där
 kan köpte dem. Då kan ^{hög}planter
 ut dem skuggade kan dem
 med "företall" (= fjuntall)
 detta var för starkt solken

som de ej tålde. På nätter-
na fick han hjälpa dem väl
så de inte böj skada av frost,
ty de var mycket ömtåliga.
På nätter tobaken och blev
över mörkning, varefter
tobaksstockarna skars ner.
Så pluckades bladen ur och
torkades till sedan lades
de på varandra i lager och
kambryggt dricka. Dränktes
på tobaken som skulle 'brin-
na', som han kallade och
då lades den i press vilket
man skulle vara riktigt
unga med så den blev väl-
pressad, varefter den hängdes
upp och torkades. När den var

stor och fin skar kan sinder
den på en bräda varefter kan
rökade den. Man hade då tobak
till hela året framåt. Man
kjöpte aldrig någon tobak
så vitt vint skörden blev
fri blev berövande på väder-
båken. Tobaken var färdig
att skörda på samma tid
som man skördade säden
på hösten. Av pakettabak som
man köpte på 1860-^{märket} 70-talet var "Dal-
karlen och Dalkullan" det som bruk-
tes av allmoget. Dessa små
paket kostade 4 boluskilling styck.
Allmoget kände ej till några andra
märken, ända in till 1880-talet.
Dessa märken har ej syns till sedan.

Hemma dottern Elin Andersdotter
i Tröstings, Kullbys, född 1848, könde
loss till både Galmstad och
Falkenberg i sällskap med
sin fader som könde ett ik
sjukt. Eli (= Elin) var blott 15 år
då hon könde de första stads-
resorna. Det var flera kvin-
nor som gjorde stadresor
men det var inte så brukligt.
Hon se Eli' som hon kallades
för var alltid av sina systrar
varför hon fick köra då han-
nes bröder var yngre och
fadern hade två duktiga
ökar. Anders Pettersson var en
sträng herre i sitt hus och han
ömmade ej för dottern i detta fall.

Han kröde också malen på
vintern, det fanns vissa
malmysslagare i orten som
voro sysselsatta med mal-
mysslagning. Uppsteckarens
farfar P. M. Magnusson, Öster-
skog, kröde malen och börja-
de den 1:ste feb. ¹⁸⁷⁰ att kria
malen till skinnene. Han
fortsatta den 2:de, 3:de, 7:de
8:ande och 10:de. Han lastade
3 1/2 tunna i varje lass.
Han fortsatte han den 16:de, 17:de
och 19:de i samma månad,
så kröde han ej mer malen
den vintern. Karl Landin,
Fölund, Kallings var en duktig
malmysslagare på den tiden

* Den 16:de
17:de och
19:de lastade
han 4 tun-
nor åt gämn
Han fick
50 rik tun-
nor i lön

Man tryr upp malen ut kast-
kultsjön och ^{upptäckningen} färjar både
malen både därifrån och
från sjön Flaten i Långsjö-
socken. Man gjerna malen-
upptäckningen tillgick skola
vi nu beskriva. För upptäck-
ningen användes en flotte
byggd av rundtimmer. Den
samma var ganska stor och
mitt på försedd med tre eller
fjörantliga hål. I flottens
ena ände var "hyttens" be-
lägen. Här tillbringade malen-
upptäckaren natten, här lagade
man och förtärde sin enkla
kost, denna karuliga hytt
var malenupptäckarens hem

under den tid han sysslade
med arbetet. Han började ar-
betet när solen gick upp och
slutade först då den gått
ned. Han uppsökte en plats
där de åtrådda rostkulor-
na fanns. Då förenade
man flotten medelst strö-
ar som nedstuckes i
bottnen. Till verktygen hörde
en raka, ett säll och en
skyppl eller skypa. Rakar
som var försedd med ett
långt skäp, nedsinktes i
hålet och då skrapade man
ihop malmen i en hög mitt
under hålet. Därefter ned-
sinktes säll och skypa

som även hade ett långt
skäp, användes till att
isa malmen i tället. På
dags tället upp, malmen
uttrindes på flotten och
manövern upprepades.
Vintertid bygg man hål i
isen och utövade samma
procedur. Kalmyppstaging-
en hade sin största glans-
tid på 1870-talet. Kalmy-
ppstagingen slutade omkring
slutet av 1890-talet. Kalmy-
ppstagingarna var den tidens
veritabla tjiman som kån-
de till fjärs alla vrisidor
de kunde se i sin när det blev
någon viderlek, när fjör bidade
storn o. s. v.